

הקמצן

מתוך "אגדות הים הבלטי"
אסטוניה

חי פעם איכר עשיר, קמצן גדול כל כך שאף פועל לא החזיק אצלו בעבודה יותר מחודש, חודשיים. הוא הוציא את הנשמה מהעובדים ולאכול נתן בקמצנות כזו שלמות יכלו מרעב. בכל הסביבה הכירו את רע לבו. בסוף, כמה שלא ניסה להשיג עובדים, מה שלא הבטיח, אף אחד לא מוכן היה לעבוד אצלו. ועכשיו הייתה לו בעיה. הקיץ עבר, אצל האחרים כבר חורשים, זורעים, ורק אצלו התבואה עוד בשדה. מה אפשר לעשות?

האיכר החליט לחפש עובדים בכפר מרוחק. "שם לא מכירים אותי" חשב "אולי אמצא מישהו שיסכים לבוא לעבוד אצלי."

הוא יצא לדרך עם שחר. הלך בצעד מהיר, אך בכל זאת לילה הפתיע אותו בדרך. ודווקא ביער גדול. הוא התיישב על גדם עץ בצומת שבילים, ישב שם ונאנח. פתאום נשמע רעש כלשהו בקרבה, רעש מוזר, כאילו מישהו מנפח מפוח של נפחים.

האיכר הרים ראש ורואה – בין העצים מתנדנד משהו כמו ציפור גדולה או צל מוזר איזשהו. וקול מוזר שואל:

"למה אתה נאנח? מה הבעיה שלך?"
"הבעיה שלי היא כזו" עונה האיכר "שאפילו רוח היער, בעל הבית של היער כאן, לא יצליח לעזור לי."
"ואולי יעזור. אמור מה מציק לך."
"אני זקוק לעובד כזה

שיאכל מה שפחות ויעבוד מה שיותר."
"זו לא בעיה קשה. תבוא לצומת השבילים הזה ביום חמישי, בדיוק בחצות, ותשרוק חזק. יצא אלך בעל הבית הזקן, ואולי תמצאו יחד פתרון. רק תביא אתך ארנב שחור. עבור ארנב שחור הוא יהיה מוכן לתת לך מה שרק תרצה."
שוב נשמע רעש כאילו שולית הנפח מפעיל מפוח. ואחר כך שקט.
האיכר ישב עוד על הגדם עד אור הבוקר וחזר הביתה.

הוא חיכה עד יום חמישי והתכוון לצאת לצומת השבילים ההוא.
"אבל" חשב "מאין אקח ארנב שחור? אין דבר, אולי אקח במקום ארנב חתול שחור. בחושך אולי לא יהיה אפשר להבחין."
הוא תפס חתול שחור, שם אותו בשק ויצא ליער. בצומת השבילים עצר ושרק. אף אחד לא ענה. הוא שרק שנית. שוב ללא תשובה. שרק בשלישית ואז מבין העצים יצא בעל הבית הזקן, רוח היער.
"מה דרוש לך?" שאל את האיכר.
והאיכר אומר:
"באתי למכור ארנב שחור."
"ומה תרצה עבורו?"
"אני רוצה פועל ופועלת. כאלה שיעבדו אצלי ולא יבקשו לאכול."
"נו, זה אפשרי" אמר בעל הבית הזקן "ולכמה שנים תרצה לשכור אותם?"
"אני מוכן לכל החיים" ענה האיכר.
"לא, זה לא יתכן" אמר בעל הבית הזקן, נגמור על שבע שנים. ואחרי שבע שנים תביא לי את החלק השביעי ממה שתרוויח מהעבודה שלהם. אם תביא, אשאיר אותם אצלך לשבע שנים נוספות. אז מה -

לא יבקשו אף פעם. רק בקיץ, בימים חמים, תתיז עליהם מים מדלי, כדי שלא יתייבשו. זו הדאגה היחידה, ויהיו לך עובדים טובים! אז מה? נחתום על הסכם?"
"למה לא? נחתום" אמר האיכר.
בעל הבית הזקן שם לפניו ניר, האיכר רשם עליו צלב

מסכים?"
"מסכים ומסכים! אבל תראה לי קודם את העובדים. לא הייתי רוצה לקנות חתול בשק.." אמר האיכר וכמעט ונשך את לשונו כשנזכר מה הוא מביא בשק. "חכה, חכה" התחיל לדאוג בעל הבית הזקן "למה נזכרת בחתול?"
"לא, זה רק סתם, מין צורת דיבור כזו" ענה האיכר "אמרתי – אולי יבואו הנה הפועל והפועלת שלך?"
הייתי רוצה לראות אותם קודם.."
"נו, זאת לא בעיה" אמר בעל הבית הזקן ונעלם אחרי העצים.
תוך דקה הוא חזר עם שק על כתף.
"הנה לך עובד" אמר והוציא מהשק שבב עץ גדול. האיכר פתח את פיו ורצה להגיד "מה? אתה צוחק ממני?" אך פתאום עמד כבר לפניו בחור עם חרמש על כתף.
ואז בעל הבית הזקן הפך את השק וניער אותו ומהשק נפלה חתיכת קליפת עץ.
"והנה לך עובדת" אמר.
אמר ולפני האיכר עמדה אישה גבוהה, תמירה.
"אלא פועלים טובים!" אומר בעל הבית הזקן "עצים אפשר אתם לחטוב, אדמה לחרוש! ולאכול או לשתות

במקום חתימה, כי לכתוב לא ידע, מסר את השק עם החתול השחור ומיהר הביתה עם הפועלים החדשים שלו.

רק ברגע האחרון הסתובב ושאל:

"ואיך לקרוא להם?"

"קרא להם - שבב וקליפה" ענה בעל הבית הזקן.

הפועלים התחילו לעבוד אצל האיכר. מבוקר עד לילה הם טרחו בבית ובשדה. לא ביקשו אוכל או שתייה והעבודה ממש בערה להם בידיים. רק בימי שרף כבדים נשמעו חריקות בידיים או ברגליים שלהם, ואז האיכר שפך עליהם מים מהמעייין והעבודה שוב נמשכה כאילו לא קרה כלום.

הפועלים עובדים והאיכר מתעשר. כל שנה שק זהב נוסף במחסן שלו. תוך שבע שנים הצטברו שבעה שקי זהב.

הגיע הזמן להתחשבן לפי ההסכם, ולאיכר חבל על

הכסף. זה לא דבר של מה בכך - שק שלם של

מטבעות זהב! אז איך לנהוג?

הוא חשב וחשב ובסוף מצא.

מילא שק בשברי כלי חרס והלך אותו למקום המפגש

המוסכם, לצומת השבילים ביער.

"אולי אצליח! לבעל הבית הזקן עיניים בוודאי לא חדות

במיוחד. גם קודם לקח את השק ולא הסתכל לתוכו.
אולי גם הפעם לא יסתכל."
הוא הביא את השק למקום, ושם בעל הבית הזקן כבר
המתין לו.
"באת?" שואל.
"באתי, כפי שאתה רואה" עונה האיכר.
"הבאת?" שואל שוב בעל הבית הזקן.
"הבאתי" עונה האיכר.
"ומה הבאת? אולי חתול בשק?"
ולאיכר הנשמה כבר ברחה לעקבים. אך הוא לא
מראה זאת על עצמו.
"מדוע אתה מזכיר חתול?" שואל.
"לא, סתם. זו רק צורת דיבור כזו" עונה בעל הבית
הזקן "תן את השק."
הוא לקח את השק, ניער אותו עד שהחרסים צלצלו,
אבל לא פתח אותו.
"טוב" הוא אומר לאיכר "אף אחד לא יפגע. התחשבנת
אתי וגם אני לא אשאר חייב לך."
האיכר רץ הביתה, ממש לא מרגיש את רגליו מרוב
שמחה.
"הנה" חושב "הצלחתי. זו הפעם השנייה שסובבתי
את בעל הבית הזקן סביב האצבע."

למחרת יצא האיכר לראות איך עובדים הפעולים.
בא לשדה והפעולים אינם.
"מה קרה להם?" השתומם האיכר "כנראה נרדמו
הבוקר. אלך להעיר אותם."
הלך לסככה ששם הפועלים ישנו תמיד.
"הי!" קרא "קומו בטלנים!"
הפועלים לא עונים.
הוא פתח את דלתה. מה זה? הסככה ריקה. לא עובד,
לא עובדת. רק בפינה מונח שבב עץ גדול וחתיכת
קליפה של לבנה.
האיכר גירד את פדחתו.
"איזה תעלול עשה לי הזקן! ועוד אמר שלא נשאר
חייב! אבל מילא, גם כך נשאר לי שבעה שקים של
זהב!"
הוא רץ למחסן ליהנות מצליל הזהב, לשמח את נפשו.
מסתכל – ובשקים שברי כלי חרס ועלי ליבנה יבשים.